

**Alona Kliuchnyk, Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Public Management and Administration
and International Economics**
*Mykolaiv National Agrarian University
Mykolaiv, Ukraine*

**Iurii Kormyshkin, Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Public Management and Administration
and International Economics**
*Mykolaiv National Agrarian University
Mykolaiv, Ukraine*

**Georgiy Reshetilov, Doctor of Philosophy,
Associate Professor of the Department of Public Management
and Administration and International Economics**
*Mykolaiv National Agrarian University
Mykolaiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-398-9-62>

FORMATION OF MODELS OF LOCAL DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Модель місцевого економічного розвитку – це комплекс дій, методів і засобів, які спрямовані на співпрацю в межах громади та мають чіткий алгоритм та спільну довгострокову мету – підтримку та реалізацію конкурентних переваг громади. Ці заходи можуть включати міжнародні проекти технічної допомоги, активну участь громадських організацій чи агентств у залученні зовнішніх ресурсів та грантів, розвиток туристичних продуктів, запуск невеликого бізнесу, а також залучення інвестицій тощо. Усі ці заходи мають на меті раціональне та ефективне використання бюджету та збільшення доходів місцевого населення.

У поняття місцевий розвиток кожен включає ті речі, з якими стикався в своєму житті або яких бракує йому в своїй громаді. Але якщо ми хочемо справді займатись місцевим розвитком, ми повинні розуміти, наскільки це можливо, всі істотні питання, які охоплює термін «місцевий розвиток». Вважаємо, що доброю моделлю для розуміння місцевого розвитку є модель з трьома компонентами – підтримка бізнесу, людський капітал та привабливість території.

Без бізнесу, появи нових компаній, зростання існуючих компаній на території не буде робочих місць. Відповідно, бізнесу потрібна

інфраструктура для зростання та підтримка – пряма і непряма, фінансова і нефінансова. Без освічених людей, які готові і хочуть працювати на місцеві компанії, територія не розвиватиметься. І навіть якщо на території чудові люди і багато різного бізнесу, про цю територію люди мають знати – отже, мають бути промоції, поширення інформації, формування бренду території або середовище – природне, інформаційне, промислове – має бути теж привабливе, щоб таланти не виїхали і територія не виглядала як центр експлуатації природи або людей.

Реалізація стратегій місцевого розвитку націлена на такі напрямки:

- Підтримка та розвиток бізнесу через навчання, тренінги, консультації та інформаційну підтримку, спрощення процедур отримання дозволів, доступ до оренди для нових підприємців, створення стимулів та підтримка ініціатив зі створення бізнесу, а також утворення центрів підтримки для підприємців.

- Приваблення зовнішніх ресурсів та стратегічних інвестицій через розробку процедур відкриття нових підприємств, створення плану інвестора, підготовку промислових майданчиків, активну рекламу території, наявність спеціалізованих супровідних фахівців для інвесторів та націлену роботу з потенційними спонсорами.

- Створення привабливого іміджу громади через організацію фестивалів, конкурсів, поліпшення благоустрою, створення місць для відпочинку та розваг, розвиток туристичних об'єктів, відтворення місцевих легенд та історій, пропаганда особливих страв та анімаційних заходів.

Показниками успішної моделі місцевого розвитку можуть бути:

- узгоджена модель, яка відображена у програмі чи концепції місцевого економічного розвитку, схвалена відповідною радою або включена до стратегії майбутнього розвитку;

- досягнення проміжних кроків та результатів, наприклад, створення агенції розвитку, виділення земельних ділянок, укладення угод з потенційними інвесторами, створення умов для муніципальних партнерств, проведення навчань для тих, хто бажає розпочати бізнес або запустив стартап;

- запуск нових підприємств, залучення інвестицій, виконання проєктів міжнародної технічної допомоги та створення робочих місць;

- збільшення доходів місцевого бюджету через зростання податкових надходжень, збільшення кількості робочих місць, підвищення обсягів податків на нерухомість та землю, приваблення інвестицій у громаду, розвиток інноваційних продуктів та експортних можливостей.

Модель місцевого розвитку громади – це концепція чи стратегія, яка визначає напрямки, принципи та підходи до розвитку та управління певною територіальною громадою. Вона може ґрунтуватися на різних філософіях та принципах, залежно від потреб, можливостей та цілей самої громади. Охарактеризуємо типові моделі:

- *усталена модель*. Ця модель передбачає збереження та підтримку існуючих систем, традицій та структур у громаді. Фокусується на збереженні стабільності та спокою, а не на радикальних змінах;

- *модель участі громадян*. Акцентує на активній участі громадян у прийнятті рішень та розвитку. Забезпечує широку громадську участь у формуванні стратегій та програм;

- *інноваційна модель*. Зосереджується на впровадженні новаторських підходів, технологій та ідей для стимулювання розвитку громади. Це може включати створення інноваційних бізнес-екосистем, розвиток технологій чи створення нових інфраструктурних проєктів;

- *співпраця та партнерство*. Заснована на співпраці та партнерстві між різними суб'єктами, такими як урядові органи, громадські організації, бізнес-структури та активісти. Співпраця дозволяє поєднати ресурси та експертизу для спільних проєктів;

- *сталість та екологічна модель*. Зосереджується на сталому розвитку та збереженні природних ресурсів. Спрямована на створення екологічно чистих та стійких систем у громаді;

- *економічна модель*. Акцентується на розвитку економіки та підвищенні життєвого рівня громадян. Ця модель може включати створення нових бізнес-інкубаторів, просування місцевих підприємств та розвиток інфраструктури.

Кожна модель має свої переваги та обмеження, і вибір моделі для конкретної громади залежить від її потреб, ресурсів, цілей та особливостей. Успішна модель місцевого розвитку має бути гнучкою та враховувати реальні умови та потреби громади.

Формування моделей місцевого розвитку територіальних громад ґрунтується на ряді факторів та методологій:

- *аналіз сучасного стану*. Оцінка поточного економічного, соціального, екологічного та культурного стану громади. Це дозволяє визначити сильні та слабкі сторони території та її потенціал для розвитку;

- *визначення стратегічних напрямків*. Врахування потреб та пріоритетів громади для визначення ключових цілей та напрямків розвитку. Це може включати розвиток інфраструктури, підтримку підприємництва, соціальні програми тощо;

- *залучення стейкхолдерів*. Партнерство з місцевими громадськими організаціями, бізнесом, урядовими структурами та іншими

зацікавленими сторонами для визначення потреб та можливостей громади;

– *розробка планів дій*. Створення конкретних планів, які відповідають стратегічним цілям. Ці плани можуть включати проекти, програми та ініціативи для досягнення поставлених завдань;

– *моніторинг та оцінка*. Встановлення системи контролю та оцінки результатів для постійного вдосконалення стратегій та адаптації до змін у суспільстві;

– *створення моделей фінансування*. Розроблення фінансових стратегій та механізмів для забезпечення фінансування проектів та програм розвитку.

Ефективна комунікація та участь громади: Важливість забезпечення прозорості та активної участі громадян у формуванні та реалізації стратегій розвитку.

Ці кроки допомагають створити моделі місцевого розвитку, що відповідають унікальним потребам та характеристикам конкретної територіальної громади, сприяючи її сталому розвитку та процвітанню.

Література:

1. Місцевий розвиток за участі громади: Монографія: У 2 т. / Т. 1 : Теоретичні основи сталого місцевого розвитку, орієнтованого на громаду [За заг. ред. М. Ю. Петрушенко]. Суми : Університетська книга, 2013. 352 с.

2. Глинський, Н. (2022). Характеристика поняття «місцевий розвиток» через призму трансформації національного господарства України. *Економіка та суспільство*, (38). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-39>.